

DRAMMEN TINGRETT

DOM

Avsagt: 31.08.2015 i Drammen tingrett, Drammen
Saksnr.: 14-186613TVI-DRAM
Dommer: tingrettsdommer Oddbjørg Angell
Saken gjelder: Fastsettelsesdom for eierskap til vannledning og pengekrav

Drammen kommune, Vann og avløp
v/ordføreren

Advokat Anne Margarete Bahr
Christoffersen

mot

Ole Kristoffer Isaksen
Thomas Paulsen
Øyvind Langset
Dudu Azman

Advokat Petter Holmen
Advokat Petter Holmen
Advokat Petter Holmen
Advokat Petter Holmen

DOM

Saken gjelder fastsettelse av eierforhold til en vannledning og krav om betaling av utbedringskostnader på vannledningen.

Framstilling av saken

Drammen kommune, Vann og avløp, oppdaget høsten 2011 lekkasje fra en vannledning i Betzy Kjelsbergs vei på Åssiden. Lekkasjen ble oppdaget etter at beboere i området hadde meldt fra om dårlig vanntrykk.

De saksøkte er grunneiere i Betzy Kjelsbergs vei - Ole Kristoffer Isaksen i 54 e, Thomas Paulsen i 54 f, Øyvind Langset i 54 b og Dudu Azman i 54 d. Det er kun deres eiendommer som har vært koblet til den omstridte ledningen de siste årene.

Drammen kommune sendte i desember 2011 brev til de saksøkte med anmodning om å utbedre lekkasjen. De motsatte seg dette, og viste til at vannledningen er kommunal. De mente den opprinnelig hadde blitt lagt av Lier kommune, som det aktuelle området hørte under frem til 1951. Bydelen Åssiden ble da overført til Drammen kommune. Utbyggingen av boliger i det aktuelle området hadde imidlertid skjedd i 1940 årene, og de mente ledningen ble lagt i forbindelse med dette.

I den videre korrespondansen mellom partene holdt grunneierne fast ved at ledningen er kommunal.

Drammen kommune sendte i mai 2012 et pålegg til de saksøkte om å utbedre lekkasjen. De påklaget dette, og saken ble brakt inn for Drammen kommunes klagenemnd.

Klagenemnda fattet den 22.08.2013 slikt vedtak:

"Stikkledningen er privat og lekkasjer på ledningen er eiernes ansvar. Vedtak "Pålegg om utbedring av felles privat stikkledning" opprettholdes."

I brev av 12. september 2013 fikk de saksøkte frist til senest 3. oktober 2013 med å utbedre lekkasjen. Kommunen varslet at den ellers ville utbedre ledningen på abonnentenes regning. Før fristen var utløpt varslet kommunen at den måtte utbedre lekkasjepunktet fordi det var fare for skade på Betzy Kjelsbergs vei 60. Denne eiendommen eies av Drammen kommune.

Kommunen utbedret punktlekkasjen i vannledningen den 16. september 2013.

I brev av 22. januar 2014 varslet kommunen de saksøkte om at utbedringskostnaden + et administrasjonsgebyr ville bli viderefakturert til dem.

Advokat Petter Holmen bestred kravet på de saksøktes vegne den 11. februar 2014, og fastholdt at ledningen er kommunal. For det tilfellet at kommunen kunne dokumentere at ledningen er privat, ba de kommunen sørge for at kostnaden ble fordelt på alle eierne som hadde vært koblet til ledningen de siste ca. 70 årene.

Kommunen sendte den 8. juli 2014 prosessvarsel til de saksøkte, og satte ny frist for å betale de tidligere utsendte fakturaene. Kravet ble fortsatt bestridt.

Drammen kommunes prosessfullmektig brakte saken inn for Drammen tingrett ved stevning av 18. november 2014, med påstand om at ledningen er privat og at de saksøkte skal betale kr 64 020.

Advokat Holmen innga tilsvar på vegne av grunneierne den 23. desember 2014, med påstand om frifinnelse.

Hovedforhandling ble holdt 24. og 25. august 2015. Partene møtte med sine prosessfullmektiger, riktignok slik at tidligere eier av 54 d møtte istedenfor Dudu Azman. Det ble avgitt partsforklaringer, ført fem vitner og for øvrig foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

Den omtvistede vannledningen er en privat vannledning i henhold til Drammen kommunes "Avtalevilkår – vann og avløp" punkt 1.4 b). Abonentene er bundet av avtalevilkårene, jf. punkt 1.1.

Drammen kommune har et ledningskart hvor alle kommunale vannledninger er inntegnet. Dette kartet oppdateres fortløpende. Den omtvistede ledningen er ikke inntegnet på kartet som kommunal vannledning.

Når en vannledning ikke er registrert på kommunens ledningskart, regnes den som privat. Dersom en vannledning likevel skal regnes som kommunal, må det fremlegges dokumentasjon som beviser at ledningen er kommunal.

Drammen kommune besitter ikke dokumentasjon som viser at den omtvistede vannledningen er kommunal, og det anføres at det heller ikke er lagt frem bevis fra de saksøkte som sannsynliggjør dette.

Kommunen legger til grunn at vannledningen er privat, og anfører at de saksøkte plikter å betale påløpte kostnader i forbindelse med utbedring av lekkasje på felles privat vannledning, jf. avtalevilkårene punkt 5.1.1., 6.2. og 6.5. Det kreves renter på hovedkravet etter forsinkelsesrenteloven, fra og med påkrav den 25.02.2014.

Til saksøktens subsidiære anførsel, om at kostnadene ved utbedringen også må fordeles på boliger som vannledningen tidligere betjente, anfører kommunen at spørsmål knyttet til fordeling av kostnadene er et rent privat anliggende.

Saksøkerens påstand

1. Den omtvistede vannledningen som går fra den private stikkledningen til Store Landfald Øvre 69 til Betzy Kjelsbergs vei 54 b, d, e og f, er privat vannledning.
2. Ole Kristoffer Isaksen, Thomas Paulsen, Øyvind Langset og Dudu Azman dømmes in solidum til å betale påløpte kostnader i forbindelse med utbedring av lekkasje på den omtvistede vannledningen på til sammen kr 64 620 med tillegg av forsinkelsesrente fra påkrav
3. Saksøkeren tilkjennes sakskostnader.

Saksøktens påstandsgrunnlag

De saksøkte gjør gjeldende at den omstridte vannledningen er en del av det kommunale ledningsnett som forsyner eiendommene med offentlig vann. Den aktuelle "Lierledningen" ble lagt av Lier kommune før Åssiden ble innlemmet i Drammen kommune. Drammen kommune må anses å ha overtatt Lier kommunes ledningsnett på Åssiden i 1951, som del av den kommunale vannforsyningen. Kommunen har etter 1951 godkjent til- og frakoplinger til ledningen som om den var en kommunalt eiet ledning.

Det forholdet at ledningen ikke er inntegnet på Drammen kommunes ledningskart fra perioden etter 1951 innebærer ikke at ledningen skal anses som privat. Det skyldes at ledningen ble lagt før Åssiden ble en del av Drammen kommune. Det forholdet at Drammen kommune ikke kan finne noen dokumentasjon for hvem som har lagt ledningen i sin tid, er heller ikke tilfredsstillende.

Det anføres at kommunens håndtering av ledningen og eierskapet til denne etter ca. 1992 tilsier at kommunen selv har ment at ledningen var en del av det kommunale ledningsnett. Det gjøres derfor gjeldende at Drammen kommune selv har plikt til å sørge for at det kommunale ledningsnett er intakt og at alle kostnader til reparasjon og eventuelt utskifting av ledningen er kommunens ansvar.

Den omstridte ledningen er ikke etablert med noen avstengingsmulighet mot den kommunale ledningen i Tunveien. Avstengingsmulighet finnes kun i Betzy Kjeldsbergs vei hvor den kommunale ledningen går opp i Tunveien. De saksøktens boliger har stoppekran på egen stikkledning for avstenging mot den omtvistede ledningen. Den

kommunale ledningen er 50 mm, dvs. noe mindre enn 2 tommer (63 mm). Den omtvistede ledningen er 1,5 tommer. Dimensjonene er således like, og rørene har antakelig samme alder. Dette forholdet underbygger at ledningen er kommunal.

For det tilfellet at retten skulle komme til at ledningen er privat, må kommunen sørge for at kostnaden blir fordelt mellom alle eierne av ledningen. Ledningen har vært vannforsyning for inntil 11 eiendommer, men forsyner i dag kun de saksøktes eiendommer. Det er ikke etablert noen form for sameie i ledningen, da man har vært og er av den klare oppfatning at ledningen er en del av det offentlige vannledningsnett. Det leder til et urimelig resultat dersom det kun er de fire siste eierne som må bære kostnadene til vedlikeholdet av en gammel fellesledning.

Saksøktes påstand

1. Ole Kristoffer Isaksen, Thomas Paulsen, Øyvind Langset og Dudu Azman frifinnes.
2. Drammen kommune dømmes til å betale sakens omkostninger innen to uker fra dommens forkynnelse.

Rettens vurdering

Det sentrale tvistetemaet er hvem som eier den omstridte vannledningen.

Partene er ikke uenige om at den som eier vannledningen har ansvaret for vedlikeholds- og utbedringskostnader. Riktignok slik at saksøkte subsidiært anfører at kostnaden i så fall må fordeles på alle som har vært koblet til ledningen siden 1940 tallet, og ikke bare de siste fire som fortsatt er koblet til den.

Rettslig sett er det ikke regulert i lov eller forskrift hva som kjennetegner en kommunal eller privat vannledning, eller hva som er grensesnittet mellom dem. Retten er heller ikke kjent med at det finnes rettspraksis som kan ha interesse for denne saken.

I lov om vass- og avløpsanlegg, som trådte i kraft 1. juli 2012, er det definert hva som menes med vann- og avløpsanlegg. Retten siterer deler av § 1 første og annet ledd:

Nye vass- og avløpsanlegg skal vere eigd av kommunar...

I lova her er det med vass- og avløpsanlegg meint hovudleidningar for vatn og avløp, pumpestasjonar, høgdebasseng, anlegg for handtering og reinsing av vatn og avløp m.m.

Videre står det i § 3 første ledd at:

Når ein fast eigedom har tilknytning til kommunal vass- eller avløpsleidning, anten beinveges eller gjennom privat samleidning, har eigaren skyldnad til å svare vass- og avløpsgebyr til kommunen....

I lovens forarbeider uttalte departementet blant annet følgende om grensedragningen mellom offentlige og private anlegg, jf. Prop. 136 L (2010-2011) pkt. 5.1.2 på side 10:

Den fysiske grensen for kommunens eierskap til ledningsnett er i lovteksten avgrenset positivt til å omfatte "hovudleidningar". Det fremgår av merknadene til bestemmelsen at dette ikke omfatter private ledninger (stikkledninger). Grensen mellom kommunale og private ledninger må trekkes også etter annet regelverk, bl.a. plan- og bygningsloven og forurensningsloven. Den konkrete grensedragningen gjøres av den enkelte kommune, normalt gjennom avtaler med abonnentene. Departementet har vurdert om det i forbindelse med lovforslaget bør gis nærmere regler eller retningslinjer for grensedragningen, og har kommet til at det som følge av at problemstillingen også er relevant i forhold til annet regelverk, ikke vil være hensiktsmessig å innføre særlige bestemmelser om dette her.

Det følger av dette at grensen mellom hva som er kommunale og private ledninger (stikkledninger) må trekkes etter regelverket, og at den konkrete grensedragningen kan gjøres av den enkelte kommune gjennom avtaler med abonnentene.

Det er ikke omtvistet at Betzy Kjelsbergs vei 54 b, d, e og f er abonnenter på vannforsyning fra Drammen kommune. Vannet kommer fra Glitre vannverk, som kom i drift i 1981.

Som abonnenter er grunneierne bundet av Drammen kommunes standardvilkår for tilknytning og levering av vann- og avløpstjenester, som ble vedtatt av Drammen bystyre 15. desember 2009. Dette følger av avtalevilkårene punkt 1.1. Kommunale vann- og avløpsanlegg er definert slik i punkt 1.4 bokstav b:

Hovedanlegg for vann eller avløp som kommunen har ansvar for, direkte eller gjennom annet offentligrettslig organ, f.eks. interkommunalt selskap. Som kommunalt anlegg regnes anlegg som kommunen selv har anlagt som kommunalt hovedanlegg, overtatt ansvar for i medhold av lov eller uttrykkelig påtatt seg ansvar for, fortrinnsvis ved skriftlig erklæring. Øvrige anlegg regnes som abonnenteide.

Bevisbyrden for at en ledning er kommunal, må etter rettens vurdering påligge den som hevder at en ledning er kommunal. Retten legger blant annet vekt på definisjonen i avtalevilkårene punkt 1.4 b) og at den omtvistede ledningen ligger i et område som er i privat eie. Kommunen besitter dessuten ikke dokumenter for private ledninger, og det har formodningen mot seg at kommunen skulle ha bevisbyrden i slike saker.

For at kommunen skal anses å ha ansvaret for drift og vedlikehold av den omstridte ledningen, må det være holdepunkter i dokumenter eller opplysninger ellers for at

ledningen opprinnelig ble lagt av Lier kommune, eller at Drammen kommune har opptrådt på en slik måte at ledningen må anses å være kommunal.

Den omstridte vannledningen ble mest sannsynlig lagt i forbindelse med utbyggingen av Store Landfall Øvre i 1940 årene. På den tiden var bydelen Åssiden en del av Lier kommune, og Åssiden ble overført til Drammen kommune i 1951.

Opprinnelig betjente den omtvistede vannledningen boligene i Store Landfall Øvre 57 til 69. De saksøkte eiendommer ble skilt ut fra disse eiendommene mellom 1960 til 2001, og de fikk adresse Betzy Kjelsbergs vei 54 f og 54 d (1960 årene), 54 e (1985) og 54 b (2001). Alle de nevnte eiendommene var på den tiden tilkoblet den omtvistede vannledningen.

Drammen kommune la senere en ny vannledning i Store Landfall Øvre. De eiendommene som opprinnelig var påkoblet den omstridte ledningen ble da frakoblet, og isteden koblet til den nye. Omkoblingen skjedde med kommunens tillatelse. Fra 2010 og utover er det bare de saksøkte eiendommer som har fått vanntilførsel via den omstridte ledningen. Hver enkelt av de saksøkte boliger er tilknyttet denne med private stikkledninger, som er utstyrt med stoppekran.

Ut fra bevisene som er ført i denne saken, finner retten det ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at den omstridte ledningen kan anses å være kommunal. Ved denne vurderingen har retten særlig lagt vekt på følgende momenter.

Drammen kommune har et ledningskart hvor alle kommunale vannledninger er inntegnet, og dette oppdateres fortløpende i henhold til avtalevilkårene punkt 1.4 bokstav b). Kartet viser at de kommunale vannledningene i det aktuelle området befinner seg i Store Landfall Øvre, Betzy Kjelsbergs vei og et stykke opp i Tunveien. Den omtvistede ledningen er ikke inntegnet på kartet.

Kommunen besitter ingen kart fra den tiden Åssiden var en del av Lier kommune. Som ledd i denne saken, har kommunen gjennomgått egne arkiver og innhentet opplysninger fra Lier kommune. Verken Drammen eller Lier kommuner har funnet noe som avklarer hvem som la eller bekostet ledningen på 1940 tallet.

Det er ikke ført konkrete bevis for hva eierne av husene som ble oppført i 1940 årene visste om vanntilførselen, eller eierforholdet til den omstridte ledningen. Det eneste er saksøkte Thomas Paulsen, som kjøpte 54 f av foreldrene sine i 1999. Han har forklart at 54 f ble utskilt fra Store Landfall Øvre 63, som besteforeldrene eide. Paulsens far fortalte ham at den omstridte ledningen var offentlig. Det er ikke kjent hva han baserte dette på. Videre opplyste Paulsen at en ansatt i Lier kommune har fortalt ham at dette var den gamle "Lierledningen". Hvem som sa dette er ikke kjent. De øvrige saksøkte hadde ikke hørt om

ledningen før lekkasjen oppsto, men de trodde at stikkledningen på eiendommen deres var koblet til en kommunal vannledning.

Grunnen i området hvor den omstridte ledningen ligger, er i privat eie. Det er ikke tinglyst noen rett for kommunen til å ha vannledning på de aktuelle private eiendommene. Dette ville det vært nærliggende å gjøre hvis ledningen var kommunal. Kommunen har heller aldri utført tilsyn med eller utført vedlikehold på ledningen, bortsett fra den aktuelle reparasjonen i 2013.

Ingeniør Tore Stokkenger har opplyst at Lier kommune ikke har kart med oversikt over vannledninger fra 1940-50 årene. Han har funnet en kontrakt som viser at Lier kommune overtok et vannverk i 1953. Før den tid mener han Lier kommune ikke hadde et kommunalt vannverk i drift. Han har kun hørt om én kommunal vannledning fra den tiden, og den gikk fra Årkvisla til Lierbyen. Ellers var det bare private vannledninger i landbrukskommunen.

De saksøkte med den omstridte ledningen ble kalt "Lierledningen", og at den inngikk i en hovedledning som fortsatte videre østover og vestover. Bilag 25 og 26 er påberopt til støtte for dette. De viser også til at dimensjonene på omstridte ledningen og den kommunale i Tunveien er så og si like, henholdsvis 1,5 tommer og 50 mm.

Verken Tore Stokkenger i Lier kommune eller virksomhetsleder Live Johannessen i Drammen kommune har hørt om "Lierledningen", og de er uenig i de saksøktes teori om at den omstridte ledningen var en del av en hovedvannledning.

Retten finner det vanskelig å legge særlig stor vekt på ledningenes dimensjoner, og viser til Ivar Tanums forklaring om at dimensjoner på gamle rør varierer veldig og i liten grad forteller om en ledning er offentlig eller privat. Basert på graveoppdraget firmaet hans utførte for eieren i Store Landfall Øvre 69, og bilder graveren tok av ledningsnettet, vurderer Tanum at den omstridte ledningen er en gammel privat ledning. Hadde de ansett den for å være kommunal, ville de kontaktet Drammen kommune og søkt om å få gjøre inngrep i den.

Den omstridte ledningen er indirekte forbundet med en kommunal ledning i Tunveien. Dette ble avklart under Tanums forklaring i hovedforhandlingen, og er grunnen til at kommunen endret pkt. 1 i påstanden.

Hvem som har la ledningen i Tunveien er imidlertid ikke kjent, og selve grunnen er fortsatt i privat eie. Drammen kommune har ansett ledningen i Tunveien for å være kommunal et stykke oppover, fordi den ligger i kommunal vei og forsyner mange boliger med vann. Det er flere private stikkledninger som fører til den kommunale ledningen i Tunveien, og den som førte til Betzy Kjelsbergs vei 69 var én av dem. Den omstridte ledningen var tidligere

koblet sammen med den private stikkledningen til nr. 69, via en T-kobling. Det er ikke holdepunkter for at den omstridte ledningen har vært direkte koblet med den kommunale i Tunveien på noe tidspunkt.

Det kreves at kommunale ledninger skal ha kum i minst én ende. Det har ikke den omstridte ledningen. Den kommunale ledningen i Tunveien har kum nederst ved Betzy Kjelsbergsvei, men det er som nevnt en privat stikkledning mellom denne og den omstridte ledningen.

De saksøkte mener ledningen er kommunal fordi kommunen har godkjent senere av- og påkoblinger til den. Kommunen behandler imidlertid generelt av- og påkoblingssaker uansett om eiendommen er tilknyttet direkte til offentlig vann eller via private stikkledninger. Retten ser verken at dette forholdet, eller kommunens konkrete uttalelser i enkeltsakene, kan begrunne at ledningen må anses å være kommunal.

I helhetsvurderingen finner retten ikke at det foreligger tilstrekkelig tungtveiende momenter som kan begrunne at ledningen er kommunal.

Retten konkluderer at den omstridte omtvistede vannledningen som går fra den private stikkledningen til Store Landfall Øvre 69 til Betzy Kjelsbergs vei 54 b, d, e og f, er en privat vannledning.

Drammen kommune har betalt kr 46 070,69 eks. mva. for arbeid og materiell knyttet til lekkasjen på den omstridte vannledningen. Denne kostnaden, samt et administrasjonsgebyr på 12 %, dvs. totalt kr 64 020, krever kommunen at de saksøkte skal betale dersom retten er enig i at vannledningen er privat. Ut fra bevisene i denne saken er dette rettens konklusjon. Kostnaden er dokumentert.

De saksøkte krever at kostnaden må fordeles på alle som har vært koblet til ledningen siden 1940 tallet, og ikke bare de siste fire som fortsatt er koblet til den. De mener dette må gjelde uavhengig av om de opprinnelige brukerne fikk vann fra ledningen på lekkasjetidspunktet eller ikke. Det er vist til at ledningen ville vært eiet av alle i et tingsrettslig sameie, uansett bruk, og at kommunen ikke kan fritta noen for ansvar.

Retten er enig med kommunen i at de saksøktes eventuelle krav mot de som tidligere har vært tilkoblet ledningen, er et privatrettslig forhold som retten ikke behandler her. Saken er dessuten heller ikke tilstrekkelig opplyst faktisk sett, til at retten kan vurdere dette spørsmålet.

Retten konkluderer når det gjelder kostnaden, at Ole Kristoffer Isaksen, Thomas Paulsen, Øyvind Langset og Dudu Azman in solidum skal betale Drammen kommune kr 64 620. I tillegg kommer forsinkelsesrente fra 25.02.2014, jf. forsinkelsesrenteloven § 2.

Sakskostnader

Saksøkeren har vunnet saken, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og andre ledd krav på å få erstattet sine sakskostnader av motparten. Advokat Christophersen har levert kostnadsoppgave på kr 70 000 eks. mva. som kreves erstattet av de saksøkte.

Retten finner at unntaksbestemmelsen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav c) får anvendelse. Bestemmelsen lyder slik:

*Motparten kan helt eller delvis fritas for erstatningsansvar hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig. Det legges særlig vekt på
c) om saken er av velferdsmessig betydning og styrkeforholdet partene imellom tilsier slikt fritak.*

Retten mener det foreligger tungtveiende for å fritta de saksøkte for sakskostnadene.

Twisten er mellom en kommunal etat og fire privatpersoner. Det er således en forskjell i styrkeforholdet mellom partene.

Verken de saksøkte eller kommunen var kjent med at det lå en eldre, felles ledning i grunnen på lekkasjetidspunktet. Selve lekkasjepunktet var heller ikke inne på noen av de saksøktes eiendommer, men på en kommunal eiendom i Betzy Kjelsbergs vei 60. Saken har velferdsmessig betydning for de saksøkte i og med at den dreier seg om eierskapet til vannledningen som fører vann til eiendommen deres.

Det tas i betraktning at saken har hatt en viss bevismessig utvikling etter saksanlegget.

Retten avgjørelse har en viss prinsipiell interesse for kommunen, fordi de forventer at det kan komme flere tvister om hvem som skal betale for reparasjoner på gamle rør i området.

Basert på en samlet vurdering av momentene foran, har retten kommet til at det ikke tilkjennes sakskostnader til kommunen.

DOMSSLUTNING

1. Den omtvistede vannledningen som går fra den private stikkledningen til Store Landfall Øvre 69 til Betzy Kjelsbergs vei 54 B, D, E og F, er privat vannledning.
2. Ole Kristoffer Isaksen, Thomas Paulsen, Øyvind Langset og Dudu Azman dømmes in solidum til å betale påløpte kostnader i forbindelse med utbedring av lekkasje på den omtvistede vannledningen med 64 620 -seksstifiretusensekshundreogtjuekroner med tillegg av forsinkelsesrente fra 25.02.2014.
3. Sakskostnader tilkjennes ikke.

Retten hevet

Oddbjørg Angell

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten. Ankefristen avbrytes av rettsferien. Rettsferie er følgende: Rettsferiene varer fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag, fra og med 1. juli til og med 15. august og fra og med 24. desember til og med 3. januar, jf. domstoloven § 140.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

